

Vergaderjaar 2023–2024

21 501-04

Ontwikkelingsraad

Nr. 264

**BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 november 2023

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan voor de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 21 november 2023.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.N.A.J. schreinemacher

GEANNOTEEERDE AGENDA RAAD BUITENLANDSE ZAKEN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VAN 21 NOVEMBER 2023

Introductie

Op 21 november aanstaande vindt de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking (RBZ/OS) plaats in Brussel. De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking is voornemens deel te nemen aan deze Raad. Op de agenda staat als hoofdonderwerp Team Europe engagement in Afrika. Onder *current affairs* zal de Raad spreken over de Oekraïne-faciliteit, de situatie in de Palestijnse gebieden, het EU-genderactieplan (GAP) III en de relatie tussen de Europese Unie en de Gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caraïbische Staten (CELAC). Er vindt tevens een virtuele uitwisseling plaats met de president van de Wereldbank, Ajay Banga.

Het kabinet maakt tevens van deze mogelijkheid gebruik om uw Kamer te informeren over de toezegging gedaan tijdens het tweeminutendebat Marokko en Libië van 26 oktober jl. over de stand van zaken van de aardbevingenrespons in Afghanistan en de toezegging gedaan tijdens de begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 3 november 2022 en de WGO jaarverantwoording van 15 juni jl. (Kamerstuk 36 360 XVII, nr. 7) over de stand van zaken rondom de 36 Afghaanse studentes aan het *National Agricultural Education College* (NAEC) in Kaboel (Kamerstuk 34 952, nr. 185).

Team Europe engagement in Afrika

De Raad zal spreken over Team Europe engagement in Afrika en daarbij ingaan op EU-ontwikkelingssamenwerking in fragiele contexten. De Europese Commissie zal naar verwachting specifiek stilstaan bij de stand van zaken van EU-ontwikkelingssamenwerking in de Sahel-regio en de Hoorn van Afrika. Als gevolg van de verschillende staatsgrepen in Niger, Burkina Faso, Soedan en Mali hebben Nederland, de EU en een groot deel van de EU-lidstaten de ontwikkelingssamenwerking in deze landen aangepast of opgeschort. Hoewel de ruimte voor samenwerking in de Sahel door de meest recente staatsgreep in Niger verder is teruggelopen, blijft Nederland actief in de Sahel-regio en de Hoorn van Afrika om EU-belangen op het gebied van duurzame ontwikkeling, bevordering van de internationale rechtsorde, de bestrijding van jihadisme, grensoverschrijdende misdaad en irreguliere migratie te waarborgen. Het is voor Nederland daarbij van belang dat de EU zich opstelt als partner die oog houdt voor het perspectief van de bevolking, omdat dit op termijn de sterkste basis vormt voor het behartigen van Nederlandse belangen binnen een gelijkwaardig partnerschap. De Nederlandse inzet in de Hoorn van Afrika en de Sahel is er tevens op gericht om landen die grenzen aan deze band van instabiliteit niet ook slachtoffer te laten worden van conflict of een democratische terugval. Het kabinet zal tijdens deze Raad dan ook aandringen op voorzetting van humanitaire hulpverlening, focus op samenwerking met en het ondersteunen van het maatschappelijk middenveld, (het betrekken van) vrouwen en jongeren en het stimuleren van jongerenwerkgelegenheid. Het kabinet acht het tevens van belang dat EU-ontwikkelingssamenwerking wordt voortgezet met als voorwaarde dat het de militaire regimes niet versterkt en legitimeert. Ook zal het kabinet de EU oproepen diplomatiek te blijven engageren met de landen in de Sahel en de Hoorn van Afrika, en de kritische dialoog met de betreffende transitieautoriteiten voort te zetten.

Informele uitwisseling met de president van de Wereldbank

De Raad zal per videoverbinding spreken met Ajay Banga, de nieuwe president van de Wereldbankgroep (de «Bank»). Sinds zijn aantreden per 2 juni jl. is hij voortvarend van start gegaan met het aangaan van partnerschappen, zowel met andere ontwikkelingsbanken als de VN instellingen en de private sector. Zijn ervaring uit het bedrijfsleven past hij nu toe bij de Bank door de mobilisatie van privaat kapitaal en de optimalisatie van de bedrijfsvoering centraal te stellen, onder andere door middel van versnelde financiering en een afgeslankte bureaucratie. Het kabinet verwelkomt de uitwisseling met president Banga. De Bank is een belangrijke en effectieve partner voor het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs en de invulling van de akkoorden van de 15^e Conferentie van Partijen van het Biodiversiteitsverdrag. Het kabinet acht het belangrijk dat de samenwerking tussen de EU-instellingen en de Wereldbank op het gebied van programmering voor ontwikkelingssamenwerking wordt versterkt. Dit is een onderwerp dat al lang speelt, en waar tot nu toe onvoldoende vooruitgang op is geboekt. Het kabinet vindt het positief dat President Banga partnerschappen een belangrijker rol geeft in de werkwijze van de Bank, mede door de oprichting van een *Partnership Council* en *Partnership Charter* binnen de Bank. Daarnaast beoogt het kabinet de dialoog aan te gaan met President Banga hoe deze werkwijze in de partnerlanden waar de investeringen van de Bank plaatsvinden te verankeren. Daarnaast zal het kabinet de dialoog aangaan met de Bank over hoe de Bank beter kan samenwerken met EU-instellingen in de landen waar beiden actief zijn. Hoewel de Bank alom wordt geprezen voor haar kennis en kunde, gaat dit vaak gepaard met oproepen door partners dat ze meer gezamenlijk op kan trekken, en dat een betere lokale coördinatie wenselijk is.

Current affairs

Oekraïne-faciliteit

De Raad zal spreken over de stand van zaken van de op 20 juni jl. voorgestelde Oekraïne-faciliteit, waarover de Kamer via de gebruikelijke procedures op 25 augustus met een BNC-fiche is geïnformeerd.¹ In lijn met de eerder ingezette koers voor blijvende solidariteit met Oekraïne² en in lijn met de moties van de leden Piri³ en Amhaouch⁴, staat het kabinet positief tegenover het structurele vormgeven van de financiële EU-steun aan Oekraïne en een Europees herstelprogramma gericht op het herstel en de wederopbouw van Oekraïne, wat via deze faciliteit mogelijk wordt gemaakt. Daarbij kijkt het kabinet naar de meest gepaste omvang, voorwaarden en vorm van die steun. In het verlengde hiervan zal het kabinet in de Raad bepleiten om tot tijdige overeenstemming over het voorstel tot oprichting van de Oekraïne-faciliteit te komen en blijft het kabinet het belang van EU-eenheid benadrukken.

Palestijnse Gebieden

De Raad zal onder *current affairs* spreken over de Palestijnse gebieden. Focus van deze discussie ligt naar verwachting op de voortzetting van EU-ontwikkelingssamenwerking met de Palestijnse Gebieden. Naar verwachting zal de Europese Commissie een toelichting geven op de

¹ Kamerstuk 22 112, nr. 3757

² Kamerbrief Tweede steunpakket Oekraïne 2023, 4 juli 2023, Kamerstuk 36 045, nr. 165.

³ Kamerstuk 21 501-20, nr. 1829

⁴ Kamerstuk 21 501-20, nr.1768

stand van zaken van de doorlichting van de EU-programmering voor de Palestijnse Gebieden (in totaal ca. EUR 1,1 miljard in de periode 2021–2024)⁵, die zij op 9 oktober jl. heeft aangekondigd naar aanleiding van de aanval van Hamas op Israël.⁶ De herziening, die volgens de Commissie zeker zou moeten stellen dat geld niet onverhoopt ten goede van Hamas zou komen of bijdraagt aan haatzaaien, zou naar verwachting in november zijn afgerond. Tijdens de informele videoconferentie van de Ministers van Buitenlandse Zaken van de EU op 10 oktober jl.⁷ sprak een overgrote meerderheid van EU-lidstaten steun uit voor de continuering van EU-ontwikkelingssamenwerking en de uitkering van gerelateerde EU-fondsen aan de Palestijnse Gebieden en de Palestijnse Autoriteit. Nederland benadrukt in EU-verband het belang van snelle voortzetting van EU-ontwikkelingssamenwerking, nadat de review is afgerond en mits hierin niet naar voren is gekomen dat er geld gaat naar terroristische organisaties. Stopzetten van ontwikkelingssamenwerking zou wat het kabinet betreft, zeker in de huidige context, een zeer instabiele situatie verder verergeren en ernstige gevolgen kunnen hebben voor de Palestijnse bevolking.

EU-genderactieplan (GAP) III

De Raad zal tevens stilstaan bij het EU-genderactieplan (GAP) III. GAP III omvat een ambitieuze agenda inzake gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen in het externe optreden van de EU (2021–2025). Het kabinet onderschrijft de inhoud van GAP III en verwelkomt het feit dat GAP III het onderwerp «gender» breed benadert. GAP III doet daarmee recht aan belangrijke en aan elkaar verbonden onderwerpen als gendergelijkheid, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR), vrouwenrechten en de gelijke rechten van lhbtq+ personen. Het kabinet verwelkomt de bevindingen en aanbevelingen van de *midterm* evaluatie van EU GAP III.⁸ Het rapport onderstreept de noodzaak om kennis en vaardigheden te vergroten omtrent de drie kern beginselen van de EU GAP III om de onderliggende oorzaken van genderongelijkheid uit te bannen, namelijk het hanteren van een 1) gendertransformatieve-, 2) intersectionele-; en 3) op mensenrechten gebaseerde benadering. Het kabinet zal tijdens de Raad het belang onderstrepen van het behalen van de NDICI doelstelling dat 85% van de EU externe activiteiten significant moeten bijdragen aan gender gelijkheid en 5% gender gelijkheid als hoofddoelstelling moeten hebben.

Nederland zal de Raad ook gebruiken om EU partners te informeren over de tweede editie van de Shaping Feminist Foreign Policy Conference, over feministisch buitenlands beleid (FBB), die op 1 en 2 november 2023 in Den Haag plaats had. Met dit beleid streeft Nederland naar een gelijkwaardige positie van mannen, vrouwen en non-binaire personen, met bijzondere aandacht voor lhbtq+ personen. Ook Frankrijk, Duitsland, Luxemburg, Slovenië, Canada, Chili, Mexico, Argentinië, Colombia, Mongolië en Spanje hebben zo'n beleid en zetten zich internationaal extra in voor gendergelijkheid. Mexico zal het stokje overnemen van Nederland en in 2024 de derde FBB conferentie organiseren.

⁵ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/palestine_en

⁶ https://www.eeas.europa.eu/delegations/japan/european-commission-announces-urgent-review-its-financial-assistance-palestine_en

⁷ <https://open.overheid.nl/documenten/8bca0f7d-a692-4068-bb0a-75aab1404ed1/file>

⁸ Mid term evaluation of the EU Gender Action Plan III (europa.eu)

De Raad voorziet in de aanneming van Raadsconclusies ter bestendiging van het gemoderniseerd strategisch partnerschap tussen de EU en de Gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caraïbische Staten. Deze conclusies volgen op verzoek van het Spaanse voorzitterschap en moeten verdere *follow-up* geven aan de EU-CELAC Top van 17–18 juli jl.⁹ en de gezamenlijke mededeling van de Europese Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid inzake «Een nieuwe agenda voor EU-LAC betrekkingen» van 7 juni jl. waarover uw Kamer op 14 juli 2023 een kabinetsappreciatie ontving.¹⁰ Naast een gemeenschappelijk verklaring werd tijdens de Top onder andere een investeringsagenda onder de EU Global Gateway strategie, partnerschappen op het gebied van digitalisering en kritieke grondstoffen en een EU-CELAC Road Map overeengekomen.

Het kabinet verwelkomt de Raadsconclusies en ziet kansen om de samenwerking tussen de EU en deze regio te verdiepen op terreinen als internationale rechtsorde en multilateralisme, de aanpak van grensoverschrijdende georganiseerde criminaliteit, klimaat, water en kritieke grondstoffen. Ook op het terrein van handel en investeringen, in het bijzonder de energietransitie, liggen mogelijkheden. De inzet van het kabinet is tevens gericht op aandacht voor mensenrechten en democratie. Het kabinet verwacht dat het voorgestelde EU-LAC coördinatiemechanisme verder bijdraagt aan het aanjagen en monitoren van voortgang in de bi-regionale betrekkingen.

Overig

Toezeggingen Afghanistan

Het kabinet maakt tevens van deze gelegenheid gebruik om uw Kamer te informeren over de laatste stand van zaken rondom de 36 Afghaanse studentes aan het *National Agricultural Education College* (NAEC) in Kaboel, met verwijzing naar de toezegging daaromtrent tijdens de begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking 2023 van 3 november 2022 en de WGO Jaarverantwoording van 15 juni jl. De Taliban heeft onlangs besloten om de studentes een diploma uit te reiken. Het kabinet is vastberaden om deze studentes te blijven ondersteunen en hen ook daadwerkelijk baat bij hun opleiding te laten hebben. Gesprekken over de zogeheten Qatar-optie sloten onvoldoende aan bij deze wens en hebben niet geleid tot een uitvoerbaar voorstel. De Nederlandse ambassade voor Afghanistan, momenteel gevestigd in Doha, voert momenteel gesprekken met een VN-partner in Afghanistan voor het realiseren van werkervaringsplekken. De eerste gesprekken hierover waren positief.

Daarnaast informeert het kabinet uw Kamer graag over de stand van zaken van de aardbevingenrespons in Afghanistan, conform de toezegging tijdens het tweeminutendebat Marokko en Libië van 26 oktober jl. Tussen 7 en 15 oktober jl. vonden drie zeer krachtige bevingen en naschokken plaats in de Afghaanse provincie Herat, met ernstige humanitaire implicaties. De VN-organisatie OCHA heeft tot op heden meer dan 48.000 getroffen huishoudens geïdentificeerd. Circa

⁹ Zie het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken juli jl. voor een terugkoppeling van de EU-CELAC Top, Kamerstuk 21 501-02, nr. 2705

¹⁰ BNC-fiche mbt Mededeling nieuwe agenda betrekkingen EU-Latijns Amerika en het Caribisch gebied: BNC fiche mededeling nieuwe agenda EU-LAC betrekkingen (overheid.nl), Kamerstuk 22 112 nr. 3741

10.000 woningen werden volledig verwoest en bijna 20.500 huizen zijn ernstig beschadigd.

De humanitaire partners van Nederland, waaronder VN, de *Dutch Relief Alliance* en de Rode Halve Maan-beweging, hebben hun noodhulprespons snel na de eerste aardbevingen geactiveerd. Dit was mede mogelijk dankzij de Nederlandse kwaliteitsfinanciering, die aan het begin van het jaar flexibel en ongeoormerkt beschikbaar werd gesteld. Zo stelde het IFRC *Disaster Response Emergency Fund* mede dankzij Nederlandse steun CHF 750.000 beschikbaar voor de Afghaanse Rode Halve Maan. Het Wereldvoedselprogramma wist daarnaast binnen acht uur voedselhulp beschikbaar te stellen aan de getroffen en UNHCR verzorgde binnen korte tijd honderden tenten. Een andere belangrijke partner van Nederland, het VN *Central Emergency Response Fund* (CERF), alloceerde tot op heden USD 5 miljoen voor de aardbevingenrespons. Het *Afghanistan Humanitarian Fund* stelde USD 10 miljoen beschikbaar. De *Dutch Relief Alliance* (DRA) besloot bovendien om een deel van hun door Nederland beschikbaar gestelde acute crisisreserve in te zetten voor de aardbevingenrespons. Het gaat hier om EUR 2 miljoen voor acute hulpverlening gedurende zes maanden, in aanvulling op het tweejarige DRA-programma van ruim EUR 12 miljoen dat reeds loopt in Afghanistan.

Het getroffen gebied is onderhevig aan zwaar winterweer. Humanitaire partners zetten daarom niet alleen in op algemene hulpverlening zoals voedselhulp, medische zorg en veilig drinkwater, maar ook op *winterisation*. Onder meer de VN stelde tot op heden ruim 6.000 tenten beschikbaar, 9.000 *blanket kits* en 5.000 sets winterkleding. Dit is ook een specifiek aandachtspunt van de Europese Commissie, die EUR 4,5 miljoen beschikbaar stelde voor de aardbevingenrespons. Hiermee worden onder meer humanitaire luchtbruggen uitgevoerd met *in-kind* hulpgoederen, waaronder dekens en andere items ten behoeve van de winter.

EU-AU Ministeriële bijeenkomst

Op 20 november aanstaande, de dag voorafgaand aan de RBZ-OS, zal de Minister van Buitenlandse Zaken de EU-AU ministeriële bijeenkomst bijwonen. Deze ministeriële bijeenkomst is de eerste in opvolging van de EU-AU Top van februari 2022 en de lancering van de nieuwe Nederlandse Afrikastrategie. In dat kader is deze bijeenkomst een belangrijke gelegenheid om uitvoering te geven aan de Nederlandse Afrikastrategie door de dialoog aan te gaan met Afrikaanse partners over wederzijdse belangen en prioriteiten, en voort te bouwen op de afspraken van de laatste EU-AU Top en de EU-AU Gezamenlijke Visie. Nederland zal, in lijn met de Afrikastrategie, inzetten op gelijkwaardige partnerschappen en bestendiging van de samenwerking op de terreinen van multilateralisme, migratie en mobiliteit, duurzame economische ontwikkeling en vrede en veiligheid.